

Halotti beszédek.

HALOTTAS EMLÉKEZET

KNY-18-

00040

MELLYET

NAGY MÉLTÓSÁGÚ
VÁZSONYKEÖI GRÓF
ZITSI FERENCZ

N É H A I

GYŐRI PÜSPÖKRÜL
's a' t.

ÉLŐ NYELVEN MONDOTT

ERDÉLYI JÓZSEF
SZÉPLAKI APÁTUR
VÁTZI KANONOK

M I D Ő N

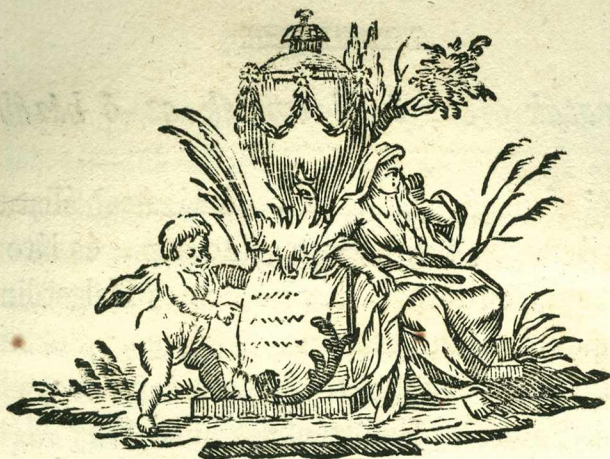
A' NAGY BOLDOG ASZSZONY FŐ TEMPLOMÁBAN
GYÁSZOS EGY-HÁZI SZERTARTÁSSAL, és VÉGSŐ POM-
PÁVAL, EGÉSZ MEGYÉJE, 'S GROFI VÉRRSÉGE ALTAL
TISZTELTETNEK.

GYŐR B E N,
NYOMTATTATOTT STREIBIG JÓSEF ÁLTAL.

KNY-18-00040

Dilectus DEO, & Hominibus, cuius memoria in benedictione est. Eccli. 45. v. 1.

Szerelmes vólt az ISTENnél, és az Embereknél, kinek emlékezete áldásban van.

A' Tekéletes, és érdemekkel, 's jótéteményekkel jeles Férjfiakat közönséges siralom szokta Sírba követni. Így Abner, Dávid Király meg-hitt Barátjának halálát, így Sámuëlnek (: hogy többekről szó szaporitást ne tégyek:) ISTEN' Prófétájának, 's Fő Papjának Temetését az Izraël népének egybe-tódult minden fokasága gyászolta, kesergette, jajgatta. *Meg- 1.Reg. 25. v. 1.*
bala, úgy mond az Irás Sámuël és egybe-gyüle egész Izraël,

raël, és fíraták őtet, és eltemeték az ő házában Rámatában.

De mi szükség nékem azt példázattal állatnom, a minek e' máj napon valóságát tapasztalom, és látom, midőn Titeket minden Renden lévő érdemes Halgatóim szemlélek illy megfereglett tsoportal a' végre gyülekezni ezen Templomba, hogy egyenlő tisztefességgel, 's könnyv hullatással adózzatok Tzimeres Halottunknak ama' Nagy Méltóságú, már bódlog emlékezetű Györ Tartományja Püspöki Fő Pásztorának; Ugyan azon nevezetű Tekintetes Nemes Vármegye Fő Ispánjának, a' Tsáfzári, és Apostoli Királyi Felség TITTKOS BELSŐ TANÁTSOSSÁNAK, Szent István Apostoli Király jeles Rendében Nagy Kereszttel SZENTELT VITÉZNEK, Homonnai örökös URNAK. Egy szóval NÉHAI VÁZSONYKEÖI GRÓF ZITSI FERENTZNEK EÖ EXCELLENTZIÁJÁNAK 's KEGYELMÉNEK. Ihon! hányféle nevezettel, 's mekkora Méltóságokkal terhelt ditsőség fillyedett-el egy koporsónak öblében!

O! Emberi állapotnak tündér 's forgandó változási! O! tserben hagyatott reményünk, 's várakodásunk! Tehát ugyan tsak meg-halálozott, a' kinek akármi hofzfzas é'etével-is telhetetlen kívánságunk éppen halhatatlanságát óhajtotta? Tsak ugyan ki-múlt közülünk a' kinek közöttünk való tárfalkodása mind példa vólt mindnyájunknak, mind kívánatos gyönyörűség?

ISTENem! Távul légyen ugyan panaszként vagy szent Akaratoddal tusakodó zúgolódásból fohajtoznunk. Távul légyen kétségben ejtő oktalan bánatra vetemednünk

azok-

Noha pedig ezen kárvallás fajnos legyen által-
lyában minden Jámboroknál , még-is füllyosabban , és
kiváltképpen terheli , 's keferíti azokat az ügye-fogyott
szükölködöket , a' kik számosan , sött száma nélkül az Ő
Javaiban min-tegy osztályos Atyafiak naponként részfel-
kedtek.

Igazán H. H. : *Vox populi , vox DEI*. A' község mondása, ISTENnek szöllása. Bé-tölt ám fölözsleg , és tétésen a' jövendölés ; mert hitelesen vagyon tudtomra , hogy azonnal böldogült Püspökünknek halála után , 's takarításakor , oly erőszakos , oly közönséges bánat fogta-e ezen Szabad Királyi Városnak nem tsak lakó Népét , hanem környékében fekvő Vidékségét-is , hogy , ha hevenyében akkor kellett volna fognom 's látnom mái hivatalombhoz , nem híszem a' fokaságnak sűrű fohászzkodási , és mértéketlen zokogási között beszédem előttetek értelmes lehetett volna.

A 3

hetetc

hetett, sem alatta-valóit a' máshoz tartozóktól, sem Udvari belső Tselédjét a' külsőktől, sem Atyjafiat az idege-
nektől. Úgy firtak, úgy zokogtak mindnyájan, mintha
mind egyik benne vagy Atyját, vagy Atyjafiát vesztet-
te volna. Nem-is találkozott, a' ki magát kárvallatlannak
vélte, sem a' ki maga kárát egyebek vesztésénél fül-
lyósnak nem állította volna.

Annakokáért, mivel Ti árván hagyatott Nemes Ká-
talannak nagy tiszteletre méltó Ofzlopi, 's Tagjai, kikhez
leg-inkább tartozott ezen szomorú Pompának, és végső
Tisztelésnek intézetje, mivel mondám Ti mindeneket
gondosan, és böltsen rendeltetek, azt-is bizonynyal he-
lyesen és tanátsosan tselekedtetek, hogy enyhülésére a'
köz bánatnak, és a' fíralomnak tsilapodására, ezen kesere-
dett 's buba merült Népek ötven napi vesztégséget, 's
pihenést szinte ekkoraig engedtetek, melly után e' máj Ha-
lottas emlékezetet tölem valamennyire bátorodott fízível,
és engesztelődött figyelemmel fogadnátok.

Ambár mi hafzna hizelkedünk magunknak, mintha
már ezen keserves, és közönséges fíralomnak éppen vé-
gét értük volna? most-is könyvben lábbadnak veszem én
jól észre Halgatóim fízemeitek, és fízíveteknek agságát 's
gyötrelmét kiki homlokokokrúl olvashatja. Távul-is lé-
gyen tölem illy erőszakos indúlatot bennetek torkon fojta-
ni igyekeznem: Sokkal tetemesebb ditsérete ez boldogúlt
GRÓF, és PÜSPÖK ZITSI FERENTZNEK, sem
hogy a' mellyet felölle ma tölem várhattok, és azért Lel-
ki-es-

ki-esméretem szerént azt nem tsak nem ótsárolom, hanem önként helyben, és jóvá hagyom.

KeseregjeteK hát bizvást ezen öfzve-gyült Szentegyháznak Papi Fő, és al-rendei, mert olly Előjárótúl fofztattatok meg, a' ki édesgető szeretettel, nem idegenítő fenytékkal bánt mindenkor veletek; a' ki Atyjálkodó kegyességgel, nem hatalmaskodó erőfzakkal vezérlett mindenekben benneteket, szóval, a' ki tellyes hivatallyát az Apostoli javallás szerént, *Non Dominans in Cleris, sed forma factus gregis ex animo*. Nem a' rajtatok való uralkodásban, hanem a' nyáját jóra intéző eleven példa-adásban helyhezette 's' foglalta.

Van okod Néked-is véle egygyes nevezetü régi teős gyökeres Nagy Méltóságú Grófi Nemzetség, és ezzel egybeágazott mindennémü Tzimeres Rokonság, van mondám okod különös keferüségre, mert, úgy fejenként, mint öfzveséggel egéfsz Vérségednek egygyetlen-egy FERENTZ-BEN fenn-álló nagy dífze, és ditsösége földre omlott.

Hát a' Ti siralmatoknak ki vessen határt ügye-fogyott Árvák, 's Szegények? Imé (: nem-is emléthetem fzanakodás nélkül:) Imé el-temettetett már a' Ti jó Atyjátok, Kiben ISTEN utánn vólt helyheztetve minden reménységtek, Kire minden szükségeiteket mint bizonyos, és biztos Gyámolotokra támasztottátok.

De láttatom talán ezt a' köz bánatot mintegy fzeletekre vállatni, vagy mindenestül fel-öfztani azok között, a' kikiül különösen emlékeztem? Halgatóim, nem tzélom, sem szándékom ez a' külömböztetés, vagy meg-választás.

Elé-

Elévé által-láttam én , hogy a' férelem , mellyel Fő Papunknak el-nyúgovása febesített bennünket , ki-fogást nem szenved , minden Rendekhez tartozik , illet mindnyájunkat. Annakokáért szállamlásomnak mingyárt küszöbén olly tzikkelybe foglaltam , és jelentetem tárgyát beszédemnek , a' mellybül az URban el-nyúgodott Püspöki Páfztorúnknak , NÉHAI GRÓF ZITSI FERENTZNEK szemen-szedett érdemit 's erköltseit kiki arányozhatta , kiki következőképpen halálával történt veszteségünk' közös nagy vóltát által-érthette.

Dilectus DEO, & Hominibus. Szerelmes vólt az ISTENnél , és az Embereknél. Ez vólt Halgatóim kezdete , ez léfzen dereka , fommája , és vége mái halottas ditséretemnek. Kedves vólt ISTENnél bóldogúlt Fő Papunk , mert magát , 's mindenét annak ditsőségére fzenelte. Ezt előbbfőz Kedves vólt az Embereknél , mert magát , 's mindenét azok' hasznára 's javára fordította. Ezt azután fogom vitatni. Az első részben ki-nyilatkoztatom mekkora vólt Isteni , a' másodikban , mekkora Felebaráti fzeretettel. Egybe-férkeztetem végre egygyikét a' másikkal általlyában meg-mutatván , hogy Ő mindenekben az ISTENT , és egyedül az ISTENT kereste , mind Önnön-magában , mind Felebarátjában.

A Latsony-fzerü , és közönséges eszmélkedés meg-val-lom , a' mit elő-adandok , de bátorkodom még-is bótsátani köz ítéletre , ha lehetett-é egy Papi Fejedelemtől ennél illendőbb , alkalmasabb , 's tekéltetesebb ditsé-
retre

retre szert tennem, és ha valaki volt e' reá GRÓF ZITSI FERENTZNÉL valaha érdemesebb.

Uraim, részemre ne légyen semmi tekintet, légyen egyedül a' hozz, a' kirül szóllándok tartozó Tifzteletnak tanúsága, ha reám békével figyelmeztek.

I.

Törvényjé vált szokás mind azoknál, a' kik valamely jeles Fő Személyrül nyilván ditséretet téfznek, annak eredetével egybe-tsatolni kezdetét beszédeknek, és ditső Eleinek 's Ősseinek elől járó emlékezetét Égig magasztalni. Mellybéli szertartást itéletem szerént senki helytelennek nem mondhatja, sem állíthatja, ha megfontolja, hogy valamint a' drága kövek kedvesebben ragyognak, 's játszanak szemeinkben, ha aranyba, mint sem ha más tsintalan értzbe foglaltatnak; ugy a' jó erkölts, és minden tekélletes jámborság, noha ő magában bötsös, kellemetes, és kívánatos, még-is annál inkább tekintetes, és szembe tűnő mindnyájunknál, mennél fővebb Nembül szár-mazott Méltóságban tündöklik.

Tölem mindazáltal Uraim ne várjátok, hogy ama hajdani távul időknek, mellyekre meszszünnét hátra néz Fő Papunknak eredete, vagy látományával legeltefsem fze-meiteket, vagy emlékezetével füleiteket tsiklándozzam, minden idézet, és magyarázat nélkül tudja Ország 's Világ, a' kívül-is melly sikeres tanátstsal támogatta, minő vitézséggel óltalmazta, mennyi érdemekkel ditsöította Magyar Hazánkat, mind béke, mind háború ügyében,

B

mind

mind bódog, mind mostoha állapotjában ez a Grófi Nemzetség, már szinte Lajos ilyen nevezetű Első Királynak idejét meghaladó fok Századoknak folyamotjában; Ugy, hogy természetes igazságból érdemlett, és azért köteles bérének 's jutalmának itéllyem, a' mennyi jeles Tisztviselettel, Fő Hivatalokkal, előkelő Méltóságokkal akár hajdantan volt felékesítette, akár most fzemlátomást virágoztat; mellynek ugyan érdemlésében ha huzamos szerrel a' régiebbeknek örök nevek gyökerezett, nem különben halhatatlan emlékezete fent maradjon szükséges bódogult Fő Papunknak, a' Ki Várségi Nemzetségét miként Szent István jeles Rendének Vitézi Nagy Keresztével az Ország előtt legelső dicsőítette, úgy az Anyafszentegyházban Fő Pásztori, 's Püspöki Méltóságával legelső szentelte.

Fogadásomat fzezném Hallgatóim, ha ezen Grófi nevezetnek 's Nemzetnek eredetét, Méltóságát, érdemét továbbá fzezegetném; engem pedig semmi ok, vagy ösztön arra nem birhat, hogy a' Kinek Tisztesség tételére megjelentem, Annak dicsőítését leg-kisebbnyire is el- távozzak.

Allassa bár azért Szent Hieronymus az helyes szólásnak törvényjét és módját, mintha ennek rende hozná magával hogy a' régi üdöktől, és hajdani Össektől kellef- fen költsönöznöm annak dicsőítését, a' kit akarok meg-tisztelni. *Rhetorum disciplina est*, úgymond Szent Hieronymus, *ab Avis, et atavis, et omni retro seculo laudare, quem ornes.*

De ha egyéb okokkal tanácsát nem támogatja, hanem csak éppen, hogy e' fzerént magtalan meddőségét az ágnak el-fedezze 's helyre pótolja a' tőnek tenyésztermékenysége, és a' minek nyoma sem találkozik a' gyümölcsben, légyen temérdek tsodája a' gyökérben. *Ut ramorum* szavai ezen Szent Atyának: *Ut ramorum sterilitatem radix fecunda compenset, & quod non teneas in fructu, mireris in trunco.* Ha mondám nints egyéb oka a' Tanácsnak nálam, nints helye a' tanúságnak; mert im' áldafsék az URnak Neve, olly tekéletes Fő Papnak esmérté GRÓF ZITSI FERENTZET minden, valaki csak esmérni kezdette, a' ki nem csak idegen érdem, és ditsőség nélkül nem szükölködik, hanem tulajdon magájával-is olly bőves, és gazdag, hogy azt sommás Laistromban elő-fzámlálnom munka, méltó ditsérettel tisztelnem pedig lehetetlenség. Képződjétek H. H. minden Keresztényi, és Papi tulajdonságoknak, 's jó erköltsöknek feregét egy tsoportban: Ekkor merem mondani PERENTZ Püspöknek eleven képét ábrázoltátok.

Óhatatlan-is valóban, hogy mindennémü jó erköltsök meg-ne fokasodjanak abban a' Lélekben, a' melyben egyfzer azoknak Nemzője, az Isteni Szeretet meg-gyökerezett, ez pedig egészen úgy el-fogta, és magátul mintegy el-fzakasztotta ezen Püspökünket, hogy tellyes életét 's hivatalját egyedül annak ditsőségére intézni nem csak látzatott, hanem tapasztaltatott légyen.

És ugyan, ha lehet az hajnal' hasadtából egész napnak hátrábbi részét arányozni, már Ifjúságának viseleté-

bül vehette ebben-is kiki mértékre , minő gyarapítója , és előbb-mozdítója lenne jövőendőben az ISTEN' Ditsősé-
gének. Még midőn a' nevendék Papok között Iskoláit akár Hazájában , akár idegen Országokban gyakorlotta , ajtatos-
ságával , 's szép erköltseivel Elöl-járóit különös vígaszta-
lásra , Egyenlőit pedig , 's tanuló-társait álmélkodásra , 's
Lelki épülésre gerjesztette. Ezentúl az észteendőekkel egye-
temben nevelkedik vala benne minden tekéletesség. Alig
érte írett idejét , hogy Áldozó Papságra fel-kenetettne ,
mikor szinte az Óltári Szent Áldozatban leg-előbbfőz fog-
lalatoskodna , ama' nagy értelmű Fejedelem Hatodik KÁ-
ROLY Tsásfár , Ki az Ő Papi Áldozatjának első zféngé-
jét Maga Felséges jelenlétével meg-inneplette , olly Iste-
nes Indulatokat jegyzett-meg benne , olly Lelki buzgóságát
vette észre , hogy már akkor Őtet mindennemű Egyházi
Hivatalokra termetnek , alkalmatosnak , elegendőnek itél-
te , miért-is ugyan azon alkalmatossággal drága értékű
nyakba való Keresztel , melly következendő szapora elő-
menetelének záloga lenne , meg-ajándékozta.

Nem-is hátráltatta a' Tsásfári Felségnek hozzá haj-
lott Kegyelmet semmi késedelem. Izibe történe nyilatko-
zás ama' nevezetes Nagy Vára'í Káptalanban , melly ekko-
ráig számos Püspököket formált , 's adott Tagjaiból fok Me-
gyéknek. Ezen Nemes Káptalanban mondám történt nyi-
latkozás , mellyet már Szentelt Pap GRÓF ZITSI FE-
RENTZ Személyjével bé-töltötte , érdemével ékesítette.
Uraim vélhetitek minő örömmel , hogy ne mondjam di-
tsekedéssel emlegetném tovább-is , hogy ezen nagy remény-
ség-

ségre fiető Papot első tisztelettel születésem' Földe, édes Hazám fogadta, ha nem tudnám, hogy esmét kis idő múlva kedves Vendégét el-vesztette.

De tudni-illik ennyire ki-derült világosságnak nem kellett egy Ország' szegletébe rejtezni, és azért miglen Apostoli hivatalra, 's Püspöki Méltóságra korosodna-is, okkal tseréltetett-által Nagy Váradrúl az Esztergomi Fő Káptalanba, okkal neveztetett Vág-Ujhelyi Præpostnak, és a' Felséges Királyi Helytartó Tanácsba okkal helyhez-tetődött, hogy itt élete példájával ISTEN' Ditsőségére, kész Tanács-adóságával a' köz jónak vezérlésére tágabban 's fényesebben világoskodna.

Volt tehát H. H. ezen Hivatalokban pihenő állapodása, de koránt sem volt állandó maradása FERENTZ Püspök' szárnyára kelt elő-menetelének. Történt kevésel odább hogy ADOLF Szent Kalazáinktzius Szerzeménjéből ki-fzinlett akkori érdemes Györi Püspök hanyatló erejéhez 's esztendejéhez képest gondos Fő Páfztori Hivataljának fegedelmére Fele-terh-viselő-társat kívánna, keresne, és kérne; alig terjeszté pedig kérelmét a' Felséges Udvar eleibe, meg emlékezők ottan a' szorgalmatos Fejedelem minő ítéletbe, és tekintetbe vette eleitül fogva GRÓF ZITSI FEFENTZET, és azért tétovázás nélkül, sött tellyes bizodalommal Ötet Püspökké szenteltette, és ADOLFNAK hivatalbéli fegétségül, 's Társúl rendelte; Kinek-is hólta után Püspöki és Fő-Isfányi Székére hágott ezen folyó századnak negyven harmadik esztendejében: Mellyet midőn emlétettem Uri Halgatóim látjátok

befzédemmel minő térségre botsátkoztam ; Kelletik tudni-illik szókat tennem egy érdemekkel , nem külömben mint esztendőkkal tellyes élemedett Püspöknek , GRÓF ZITSI FERENTZNEK , ISTEN' Ditsöségére tett Sáfárlkodásáról , mellynek , ha tellyes esmérete 's hitele fűgne egyedül az én nyelvemtől , magamat soha meg-nem határozhatnám hol kezdjem , minn végezzem ditséretemet , sem miről kelljen rend szerént előbb , miről utóbb emlékezniem. De nem kevésbé bátorodom , a' midőn körül-tekintem , hogy Ti hozzátok vagyon szóllásom , kik mindenekben a' miket felőle mondandok tudósak , sött Tanú-bizonyságok vagytok , kik ezekkel a' szemekkel láttátok Pásztori Hivatalját mitsoda buzgósággal kezdette , melly úntalan igyekezettel folytatta , minő állhatatossággal fejezte.

Ugyan-is , hogy Ő nem rendetlen indulatból ásított , hanem egyenesen ISTENtől hivattatott ezen Tisztre , mint Aaron , mindjárt Hivataljának elején kitészett , midőn szoros kötelelségét elévé meg fontolván , és Szent Pál' jegyzéséből értvén , 's tudván , hogy *minden Fő Pap , ki az emberek közül válofsztatott , az emberekért rendeltetik azokban , a' mik az ISTENhez tartozók.* Ki mondhatatlan , melly hevesen fel-gerjedett az ISTEN' Ditsöségének gyarapítására ; mindeneftől azért gondját arra fordította , hogy alatta-való Népét , Papságát , Megyéjét az Isteni Tiszteletnek folytatásában , és a' Keresztényi Tudománynak hirdetésében , 's tanulásában egyenlő , és állhatatos rendbe szerkesztetné , mellyből azontúl következne , hogy mind a' Lelki Pásztorok hivatalok-

talokhoz képest fogyatkozás nélkül legeltetnék a' nyáját, mind a' Júhok az ő Pásztorokhoz kötelességek fzerént figyelemmel viseltetnének.

Ezen el-tekéllert szándékának pedig, hogy minél közelebb fikerét 's foganatját érhetné, Bóldog ISTEN! mit nem tselekedett? mit hagyott félre? mit végbe nem vitt buzgó Püspökünk? Bizonyára ha soha egyébbel nem bizonyította volna-is fáradhatatlan szorgalmatofságát, ama' Pásztori Levelével, melyet 25. Esztendőök előtt világosságra botsájtott, minden értelmes, és tanúlt embereknél elegendőképpen ki-nyilatkoztatta volna; mert, ámbár én elégtelen légyek azt illendően ne hogy ditsérni, de betsülni-is, merem mindazáltal felöle mondani, hogy valamit tsak a' Papi életnek, és hivatalnak fedhetetlen vezérlésére akár a' közönséges szent Zsinatok, Törvény, vagy Tilalomként végeztek, akár a' Római, és Apostoli Szék egyszer 's másfzor idő jártában parantsolatúl ki-adott, akár a' Szent Atyák tanátsképpen javallottak, kiki ebben az egy Levélben, mintegy fummában fzege munkával, bölts ítéllettel, és szent szándékkal egybe-fzedettette láthatja, és bámúlhatja.

Es ezen Törvény szabással Ő ugyan izenként meghatározta minö tekélltetfséget kívánna alatta-valóinak minden vifeletekben, társalkodásokban, tanításokban, áldozatjokban, szentség szolgáztatásokban, szóval, tellyes életekben 's hivataljokban; de mivel a' Törvénynek útjárúl izibe félre tántorodik az emberi gyarlóság, vagy vakmerőség, ha tsak fzüntelen fzem, és fenyéték alatt

nem

nem tartozkodik, ne talántán az Ő Rendelésének-is tsorbulására okot, 's módot adna az ilyen vigyázatlanság, nem szünt Parantsolatit esztendőnként újjítani szorgalmaztató intésekkel, és irásokkal, nem szünt kémleni Megyét tizedenként Eszperestyei által, nem szünt ugyan ezeknek esztendő által két rendbéli tudósításokból maga Rende-
léseinek fent-tartását mint gondos Őr-álló vizgálni; sőt még ebben sem nyugodott-meg Pásztori Gondoskodása, hanem tulajdon személyje gyanánt kettős Egyházi Törvény, vagy Tanács Széket, itt helyben tudni-illik, és Szombat-helyen örök állandóul emelt, 's állított, melyeknek egyéb tartózási között kötelelségek lenne, ezen Istenes Törvénynek egész Megyében terjedését, 's tellyesétését sürgetni, sérelmét meg-boszfizolni.

Több számtalan efféléket rendelt volna kétség kívül buzgósága szerezént GRÓF ZITSI Püspök, ha csak ez a hatalommal, törvénynyel, parantsolattal való erőlködés az ő szelíd erköltsével, és kegyes indúlattal nem ellenkezett volna.

De nem-is vólt H. H. szükség a' Törvénynek meg-
állítására más egyéb móddal kénstetni azokat, a' kiket i minden jóra Fő Pásztoroknak jeles példája sokkal rövid-
úton vezérlett, és vonszott; ezért-is nem tsudalom én, hogy ezen Püspöki Megye mind ekkoráig annyi tekéletes, buzgó, és mindennémű jámbor erköltsökkel tekéntetes
Férfiakkal bővelkedett, 's tündöklött, minnekutánna annak bizonyos Kút-fejére, 's eredetére találtam, úgy, hogy nem ütközhetik szemembe, sem elmémbe nem tün-
het

het olly ditséretes ájtatosság, avagy szertartás, mellynek vagy eredendő okát, vagy öregbitő ösztönét Ő benne nem mutathassam. Tetszik különös történetekkel bizonyitanom, a' mit általjában mondtam.

Imé, Fő Tiszte'etre mé'tó Nemes Káptalan! Ti nemde az Egyházi szent Zsolosmát fok Esztendők előtt szívesen, és önként közitekbe fogadtátok, sőt annak hajdani rendtartását éppen virágjára hoztátok? Akarjátok é' tölem hallani mitsoda okból, avagy ösztönből? Én kétkedés nélkül állítom, és mondom: Egyedül meg-hólt Püspökötök példája nyeste útát, Ez volt egyedül bé-iklatozója. El-nem nézhettétek tudni-illik követés nélkül annak gyakorlásában Pásztorotoknak olly fogyatkozhatatlan állhatatosságát, hogy sem el-vénhedett öregségével, sem törekedett fogyatéék erejével, sem más he'yes, és törvényes okkal azon hoszfzas Könyörgésnek terhétül magát soha menteni nem akarta, mentettni nem szenvedte. Ha a' Megyéi Papság esztendőnként Lelki magánosságba rejtezni, és nyóltz napi elmélkedésben foglalatoskodni szokásba vette; vette minden bizomnyal Bóldogúlt Püspökétől, ki nem csak az Esztendőnek némelly részét, hanem minden napnak-is bizonyos óráit három szakaszban az örök Igazságnak fontolásában töltötte. Ha az ISTEN' Anyjáhozz, Nagy Afzfonyunkhozz való ájtatosság, és a' mint nevezzük Olvasós Imádság bé-hatott minden Templomba, és Községbe. Ez a' MÁRIÁNAK leg érzékenyebb Tisztelője, és az ő nyomos példája tselekedte, Ki-is minekutánna ugyan azon Kegyelemnek Anyjáhozz való szerelmét, buzgóságát, tisz-

teletét tellyes élete folyamatjában fok téteményivel fok-féleképpen meg-bizonyította, végső rendelkezésében azzal különösen petsétlette, hogy ezerekre betsültetett drága Kerefsztjét Kegyes Afzfzonyának amaz Oltára képében szívesen ajánlotta, bő-kezüen ajándékozta.

Mit szóljak egyéb ritka tulajdonságirúl, életének szennyetlen tisztaságárúl, és a' mi ennek egyetlen-egy őltalmazója szemérmetségérúl? Olly győzhetetlen vólt, (: tudva lévő dolgot emlitek:) ámbátor fok efsztendökig alkalmatlan férelmét, 's daganatját érzette-is jobb oldalának, fenki még-is reá nem birhatta, hogy testének azon tetemét valaha egyszer az Orvos elött ki fedeztetni akarta, vagy engedte volna. Mit kezdjek Alázatosságárúl, mellyel minden köz-rendűekhez annyival alább botsátkozott, valamennyire azokat Méltóságával felljebb múlta? Mit mondjak, hogy öfzveséggel végét érjem, ISTEN-hez ragaszkodott buzgóságárúl, és annak szolgálatjában meg-átalkodott állandóságárúl? Első gondja vólt tudjátok, hogy naponként ISTENnek, a' mi az övé, híven megadná; miért-is Magához járúlni, a' Ki egyéb-aránt fenkit Magátúl ki-nem rekefsztett; Belső Tselédjeit sem engedte valameddig szokott Reggeli Ájtatosságát tökéletesen nem végzette. Napot vesztetni látfszatott volna, ha míg magát birta ISTENnek az Oltáron Áldozatot nem tett volna, vagy, midön immár erejében meg-fogyatkozott, ha más Papnak Áldozatján személyje szerént meg-nem jelent volna; és ez vólt köznapi gyakorlása: mikor pedig Innepi, vagy nékie különös Ájtatosságból jeles más egyéb

egyébb nap következik vala, ennek ugyan hasonfelét, és az előbbinek nagyobb részét egyedül ISTENnel való értekezésben, merő ájtatóságban ülte 's foglalta.

Imé látjátok Uraim hányféle, és minémü erköltsökkel vólt, a' Kit kefergünk fel-ékesíttetve, mellyekkel mindazáltal Ő úgy fényeskedett az Emberek előtt, hogy egyedül a' magasságbéli Atyának ditsőségére, és kormányára bízott Népének üdvözségére világoskodott légyen. Mit véltek tehát, el-érte E' már tzélját, mellyre ekkoráig merevén nézett mind példájával, mind szorgalmatosságával?

H H. még sem látta jól, ez a' Jó Páfztor, mennyire még fogyatkozott 's héjjános egész Megyéje szinte azokban, a' mikben leg-inkább kellene nevelkedni, 's terjedni az ISTEN' Ditsőségének; Látta a' zsfenge Ifjúságnak sokaságát Iskolabéli mind épü'et, mind Mester, 's Tanító nélkül, mellyet az Isteni félelemre 's jámbor életre mintegy kézen fogva vezérteni Páfztori kötelelségének esmérte. Látta a' nevendék fiatal Papságot elegendő hajlék, 's alkalmatosság nélkül, mellyben az Egyházi életnek, 's hivatalnak tekkéletességére formáltatna. Látta község, 's helységeit hol Páfztor, hol Templom, hol mind a' kettő nélkül. Látta a' pufztúlt Templomokat Tornyok, Oltárok készületek nélkül. Látta végtére, hogy megszfire ne szélledjek, ebben a' Szabad Királyi Városban Önnön-magát Püföpöki Jegyesse nélkül, Káptalanját Szentegyház nélkül, mind ezeket mondám Ő látta, és bánta.

Mi tévő lehetett mindazáltal? ennyi munkának végbe menetele Fejedelmi hatalommal, nem Püspöki igyekezettel láttatott ki-telhetőnek. A' szükségnek fokféle külömbisége, a' szükölködő Helységeknek oszlott távúlsága, a' szükséges költségnek temérdeksége, úgy tetfzik akadályozhatta, sőt meg-gátolhatta akár kiben-is ezt a' jó szándékot. Ki-mondom rövideden: Én magam-is azt véltem volna, hogy ennyi munkát egyfzersmind kezdeni vakmerő emberhez illet, részenként véghez vinni halhatatlanhoz.

De hszontalan minden törekedésem, miglen én GRÓF ZITSI FERENTZNEK buzgóságát, és ISTENben vetett bizodalnát az ellent-álló akadályokhoz mértéklettem, Ő az akkoron itt virágzott nevezetes Tárfaságnak Fő-szomszédjában olly roppant épületet emelt 's állított, melly mind az alacsony, mind az öregebb Iskolákat alkalmatosan bé-fogadta, és e' mái napig-is az egész Királyi Akadémit illendő zsellérségben fent-tartja. Ezt követte a' nevendék Kis Papoknak ama' lakó-helyek 's szálások, mellyet nem kisebb dízfeségre mint tágos alkalmatofságra töbüil épített. Nyomba termett a' Szombathelyi öbles Iskola-ház, mellyet leg-inkább a' Vasvármegyei Nemes Ifjúságnak szükségére állított, nagy költséggel örökre bérlett, három Tanító-Mesterekkel gyámolított. És ezekben ugyan elegendő módot 's alkalmatofságot nyitott mind a' kenyér fzegdelésre az éhen tátogó kisdedeknek, mind a' fiatal Kis Papoknak a' Páfztori hivatalra tzelozó tekélletes nevelkedésre: Ez a' tetemes gond mindazáltal Őtet úgy egészlen el-nem foglalta, hogy Megyéjének

jének egyébbszükségeiröl egyenlöképpen ne szorgalmatoskodott volna.

Hihetetlen volna bizonnyal H. H. a' mennyit felölétávul létemben köz-hírlelésböl hallottam, ha tsak itt közöttetek hiteles számba nem vettem volna, mennyire fokasította légyen Megyéjében számát mind a' Templo-moknak, mind a' Lelki Pásztoroknak; mellybéli jótémenyei ha különös buzgóságból származtak-é, vagy közös nemzeti tulajdonságból, nem állithatom, mivel jut eszembe, hogy Buda Városában, és annak vidék tájékán sem láttam én ekkoráig Templomot, a' mellynek vagy homlokát, vagy ótárát, vagy más készületét rész szerént, vagy öfzveséggel ezen Grófi Nemzetnek mint hajdani birtokos Uraságnak Tzimere nem bélljegzette volna.

Azomban hagyjuk, ne légyen FERENTZ Püspök Öfseivel ösztályos ebben a' ditsőségben. Elegendöképpen fogják hirdetni, 's bizonyítani az Ö Istenes bökezüségét ama' Szanyi, Bágyogi, Himodi, Vaszari, Tüskevári, Szent-Miklósi nagy Templomok, és szint annyi dífzes Papi hajlékok, mellyeknek jeles épületét töböl kezdette, hegyén végzette. Fogják háláadással emlegetni könyörületességét a' Rákosi tűz által el-emésztdött Szentegyház, és Papi szállás, mellyeknek előbbi épségeket 's ékességeket meg-téritette. Ismét a' Lébenyi, és Metséri Templomok, mellyeknek pufztúlt mezételességeket gazdagon felruházta, és jótéteményét mind a' két helyen derék Papi Udvar-házzal tetézte. Nem külömben a' Szombathelyi, Romándi, és Péri Szentegyházak Néki fogják köfzönni,

hogy az elsőnek szentebb része, és Fejedelmi Oltára pompásan meg-épült, emezeknek pedig Tornyai porbúl fel-emelkedtek.

De hagyjunk-fel egyfzer ezekkel a' Falunként tallózott ditséretekkal: Olly helyen vagytok Uraim egybe-gyülekezve, a' hol GRÓF ZITSI FERENTZ határozatlan bö kezüségének tsoda alkotmányát (: ezt a' ditső Templomot akarom jelenteni:) vesztég ültetekbül mindnyájan látjátok. Ki-tetfzik ebben, mennyire *kedvelte Ő az ISTEN' Házának ékességét, és az ő ditsóságának lakó-belyét.* Ki-tetfzik egygyütt, miként kedvelte víszont az ISTEN-is az Ő munkáit: *Honestavit Illum in laboribus, & complevit labores Illius.* Fel-tisztelte Őtet a' munkákban, és bé-tellyesítette az Ő munkáit. Fel-tisztelte mon-dám Őtet a' Munkákban midön ezt a' jeles Fő Templomot általa olly ékességre, olly bötsösségre, olly tekélleteiségre hozatni engedte, és fegetette, hogy díszesebbet, 's költségesebbet az egész Magyar Birodalomba ne esmérne: Illy ditsőséges munka vólt tudni-illik méltó, és illendő, hogy lenne temérdek egyéb munkáinak fejezetje: *Et complevit labores Illius.*

Elöttem a' képe idő jártával mennyi által-kelők meg-állapodnak, melly fok jövevények egybe tódúlnak ennek egyedül tsodájára. Mint ha már látnám, 's hallanám, miként fogják ditsérni, és magasztalni kik általjában a' munkának jól ízlett tsinját, kik különösen a' rajzolásnak tudós mesterségét, mások az óltároknak aranyval, ezüsttel, márványokkal ruhás gazdagságát; némellyek a' falaknak tün-dök-

döklő mázolatját, egyebek a' több készületeknek, áldozathoz tartozó eszközöknek, szentelt Papi öltözeteknek árát, 's értékét; mindenek pedig mindenek felett annak, a' ki ezeket meg-szerzette 's alkotta bö kezüségét, 's buzgóságát.

Ugy vagyon , ó nagy , és halhatatlan emlékezetü **PÜSPÖK!** Te ezen Templomnak felségét annyira magasztaltad, hogy az ékes-fzóllásnak akár melly özöne azt se hizelkedéssel ne fejelhesse , se való ditsérettel fel-ne érhesse , és ugyan ezzel a' Te mély alázatofságod végbevitté, hogy engemet ditséretedbül éppen ki-fogyasztottál , 's kelletlen kételen el-ha'gatásra juttattál , de végbe nem vihette még-is akár minémü szemérmetséged , hogy a' mikrül én fzóllani tsak kezdtem , ezek a' Te nemes alkotmányid valaha ditsekedni meg-fzünjenek. Ezek szinte, ezek a' nyelvetlen, és néma képek fogják értelmesen beszélni , ez a' Tanító-fzék hirdetni , ezek a' gazdag eszközök 's készületek magyarázni, ezek a' márványok veretézni , szóval , a' kövek ezen fa'akbül vége-fzakatlan kiáltozni , ISTENhezz minö , 's mekkora buzgósággal , 's bökezüséggel vífeltettél. Buzgósággal ugyan , melly által Önnön-magadat ; bökezüséggel , mellyben mindenedet annak Ditsöségére szente'ted.

Mit mondék ! **GRÓF ZITSI FERENTZ** magát , 's mindenét ISTEN' Ditsöségére szentelte ? Hiszem ha ezt mívelte , annak egyedül szere'méért , miként fordította mindenét 's magát az Emberek' hasznára , hogy ezeknél-is kedvet lelhetne ?

Uraim

Uraim meg-ne ütközzetek, ugyan ezen mennyei Ditsőségnek, és földi haszonnak, az az, Isteni, és Felebaráti Szeretetnek egygyeztetése léfzen ettől fogva a' mi FERENTZÜNKNEK hátrábbi ditsérete, léfzen egyszersmind beszédemnek második része.

II.

ALtallyában ugyan a' mik GRÓF ZITSI FERENTZ által ISTEN' Ditsőségére lettek, rendeltettek, épültek, és általam eddig elő-adattak mind természet, mind az ő szándéka szerént oszolhatatlanúl az Emberek hasznára-is szolgáltak, és váltak (: Szemlélhetjük ezt különösen a' Templomokban: mert nem de nem ezek a' kintses-tárházaink, mellyekből lelki 's testi javainkat, ezüst és arany nélkül veszfzük, vagy öregbétjük? Ezek a' Menyből alá-botsátkozott tsatornák, mellyek által az Isteni áldomások reánk, mezeinkre, és minden vagyoninkra szünet nélkül folynak? Ezek végtére az egeknek tátott kapui, mellyeken kívánságaink, szükségeink, könyörgéseink az élő ISTEN' széke eleibe férkeznek, és jutnak? El-anynyira, hogy midőn ezeknek, és e' féléknek alkotása által Fő Papunk magát, 's mindenét ISTEN' Ditsőségére szentelte, úgy tetszik egyetemben az Emberek javára-is fordította:) De mivel az ilyen következésből származó vagy szivárgó titkos haszon nem olly bötsös, és kedves az embereknél, mint az érzékenységnek tapasztalásával illethető jó-tétemények, leg-inkább azokra kelleik terjedni beszédemnek, a' mikre maga bódogúlt Püspökünk adakozó jobbját szemlátomást terjesztette.

Ezek-

Ezeknek rendében elől-járó kalauzom láttatik lenni Böls Salamon, ki ama' roppant Jéruzsálemi Templomnak építése mellett a' Királyi Palotát-is egygyütt meg-építette: *Ædificavit Salamon Domum Domini, & domum suam.* 2. Par. 8. V. 1. Fel-építette mondja az Irás Salamon az UR' Házát, és maga házát. Így tselekedett ám, és ezt a' példát farkalta, ha én nem hibázok GRÓF ZITSI FERENTZ-is, midőn a' Templomok épülése közben nem annyira magának, mint utánna ezen Püspöki Székben következőnek, mind itt helyben, mind kívül a' jószágban illendő lakást fzerzett. Tekintsétek bár ama' többiek felett tekintetes Házat, FERENTZ-NEK eddégi szállását, Ő ezt először harmintz, 's több ezer Rhéneseken váltotta, azután a' Püspökség számára Kegyes Afzfzonyátul (: akár merre forduljak Ennek jótéményibe kell ütköznöm:) ama' Nagy THEREZIÁTUL örök adományúl kérte, és nyerte; végtére ezen felséges tekéntetre, a' mellyben most kevélykedni látjátok emelte. Nézzetek-ki ennek Tornyából egy kevéssé tovább a' Szanyi, és Rákosi Kastélyokra: Ezeket a' Nemes Püspöki Szállásokat is első kötü fogva az ő költsége, és gondja rakatta, 's készítette. *Ædificavit Domum Domini, & domum suam.* Meg-építette az UR' Házát, és maga házát, sőt nem magáét, hanem vég nélkül másokban fent-maradandó hivataljáét.

El-halगतnám itt rövidségnek okáért a' több gazdálkodásra, 's majorságra Ő általa készült szükséges, és hasznos temérdek épületeket, 's eszközöket, ha nevének sé-

relme, és érdemének kisebbsége nélkül el-halgathatnám; de nem kelletik, sem illendő el-titkolnom sok jótéteményinek olly tetemes, és nemes részét, mellyel Ő az egész Győri Megyétül, és akár melly későn utánna következendő minden Püspököktül nem tsak méltó ditséretet, hanem örök háláadást-is érdemlett.

Ugyan-is mindnyájan el-híszem emlékeztek minő szertelen állapotban, mondhatom, el-henyélt, 's töretlen avarjában hevert ezen Püspökségnek minden jószága, és öröksége, midőn annak GRÓF ZITSI FERENTZ szálana birtokába? Pufztaságban voltak a' Helységek, romlásban az épületek, szélledésben a' népek. A' mezőnek alig találkozott művese, munkása az Uraságnak, a' föld gyümölsének ára, vagy árosa: mellyhez képest a' jószágnak-is hafzna 's jövedelme tsekély, és bizonytalan vala. Ember kellett bezzeg a' gátra, a' ki ennyi fogyatkozásoknak orvolását, a' majorságnak jó karba hozását, az épületeknek fel-állítását, pénzel, és szorgalmatofsággal győzhetné: Fel-is találta H. H. a' kit ISTENTül várhatott, és kívánhatott ezen szereztsés Megye az ő bódogult Püspökében: Nem engedett Ez semmi gondnak, semmi költségnek, hogy Egyházi örökségét minél hamarább rendbe szedné, és annak állandó jövedelmét idő szerént meg-határozná; Sőt, minthogy magábúl a' Papi jószág annyit nem gyümölsözhetett, Őlsei nágy birtokának hafzát-is tellyefséggel amannak javulására költötte. Méltó Halgatóim meg-jegyzeni, nem tsekélység a' mit mondok, hat-

hatfzor száz ezer forintokból álló (: hiteles Számtartók-
nak ravásokra vallom:) a' mennyibe telt, a' miből ki-kere-
kedett 's fel-allott ez a' nagy munka.

Valamint tundi - illik , a' ki egy pataknak folyását
tsüv , vagy tsatorna által valamelly Községnek szükségé-
re, 's hasznára gyarapítani igyekszik , mindenek előtt an-
nak forrását áflia , tisztogatja , örökösíti ; Úgy Te - is
elzes , és gondos Sáfár GRÓF ZITSI FERENTZ ezen
Püspöki örökséget nem különben , mint jótéteményidnek
eredeti kút-fejét ennyi gondal , 's költséggel a' végre ápol-
gattad , és gyámolitottad , hogy annak hasznai mások szük-
ségére patakonként állandóul folynának. Folytak-is való-
ban tellyes életednek folyamatajában szünet nélkül , gaz-
dagon folytak , folytak mindenekre.

Meg-térek mondám mindenekre , mert ugyan kirül
felejtkezhetett-el , ez a' Kegyes Úr életében ? a' Ki Ha-
lotti rendelésében-is minden Rendek felöl különösen emlé-
kezett ; Meg-emlékezett Országoló Fejedelmérül , Kinek
Felséges Háza bődögülésáért hogy ezen Templomban fo-
ha meg - ne szünne az Aldozat tökés költséggel végben
vitte. Meg-emlékezett Nagy Méltóságú Vérségérül , Ne-
mes Káptalanjárul , Megyebéli mindenféle Szerzetes Ren-
dekrül , a' nevendék Papságrül , a' nyavalya , vagy vén-
hedett öregség által el-nyomorodott Egyháziakrül , a' té-
velygésből igaz Hitre térökrül , Udvari Tisztjeirül , fe-
jenként minden Tselédjérül. Mind ezekrül pedig olly ju-
tal-

talmasan és bökezően emlékezett, hogy lenne, a' miért viszont ők-is felöle méltó halával emlékeznének.

Azomban ez a' végső adakozás csak árnyéka, vagy erőtlen vízfza-zengése volt tellyes életében követett bökezőségének, mellyben bizonyára módot nem esmért, mértékre nem nézett, határt nem fzenvedett az Ő Felebaráti fzeretetének telhetetlensége. Mivel tudni-ilik Ő mindenekben egyedül az ISTENT kereste, magával helyesen, és szentül el-hitette, hogy Ő Szent Felsége a' Templomokon kívül leg-inkább a' fzegények fzemélyében talál-tatik-fel, és azért azoknak gondját alatta-valóinak úgy ajánlotta, sőt parantsolta, hogy foha fenkit a' kóldúlok közzül vígasztalás nélkül ne hagynának: *Date omnibus.* Egy volt értelme Szent Ágoftonnal: *Ne cui nou dederis ipse fit Christus.* Mindennek adjatok, úgy mond, ne talántán a' kinek nem adtok ő légyen Krisztus.

Nyújtotta hát kéz fegedelmét mindennek, valaki csak előtte a' kérelemre fzáját nyitotta, nyújtotta azoknak-is, a' kik fzükségeket jelenteni némü némü tartalékból nem merték, vagy általlották; nyújtotta még az olly állapotban, és forsban fzorúltaknak-is, a' kiket kóldúlni az inség ugyan kénfzerítette, de a' fzemérem nem engedte. Ezeket, és az illyeket Ő-maga fzemesen fel-kereste, fzogalmatosan számba vette, és általlyában mintegy hó fzerént, vagy esztendő számra fzegödött költséggel fizetgette; mellybéli jótéteményeit nem csak a' jelen-lévökre, vagy

vagy Megyebéliekre, hanem mezfsze földiekre, söt külső idegenekre-is terjesztette. Tölem ugyan mi tagadás benne, senki nem kívánhatja, hogy számban adjam adakozásinak fokaságát, mellynek Ő nagyobb részét olly rejtek alattónába vallotta-bé az Élet Könyvének Laifromába, hogy az Evangyelioni Tanáts szerént ne tudná a' bal-keze, mit tselekeszik a' jobb-keze, a' mennyit mindazáltal ki nyomozhatott az emberi szem-fülesség esztendönként húsz ezernyi forintoknak sommáját alamizsnája kétség kívül meg-haladta.

Vóltál tudni-illik nagy irgalmú PÜSPÖK! számtalanoknak Kegyes Atyja, bizonyos Gyámola, egygyetlen egy Táplálója, vagy ha Ura vóltá'-is valóban minden tekéntetbül Kegyelmes vóltál. Hány özvegyek 's árvák Te általad foszlottságokat vagy könnyebben érzették, vagy nem érzették tellyességgel. Hány ügye-fogyott szegények szegett szerentséjeknek igája alatt általad meg-enyhültek! Hány egész házi Népek a' gyáfsznak szennyébül általad kivetkeztek! Midön Te azok segedelmére Tárházadat fogytig ki-ürítetted, minden gyűjteményidet reájok szentül, jámborúl (: szavam fel-nem érné adakozásod nagy vóltát, ha nem mondanám:) tékozlottad, és így végtére meg-esmértetted, hogy akár ISTEN' Majorságának nevezsem Püspöki javaidat; *Res DEI*, akár szegények örökségének állítsam, *Patrimonium pauperum*. Te, mind ISTENnek Ditsőségére hiven, mind a' szükölködőknek javára bökezüen fáfárcodtál.

És vajha Uraim olly hathatos volna vagy ez a' beszéd, vagy ama' példa, melly ezen időkben el-hitetné a' Világgal, hogy valamint a' heves, és gyors paripának nem kell farkantyú a' szaladásra, úgy az Isteni, és Felebaráti szeretettel egyzett Papságnak szükségtelen az ösztön, szorgalmaztatás, vagy kényszerítés akárminémü jótéteményekre. Ezt mondam, hogy egygyik vagy másik el-hitetné a' Világgal, nyújtana bezzeg okot, 's módot beszédem fok érdemeknek gyakorlására, nyújtana a' példa-is sürgető ösztönt a' követésre; mert ugyan-is, hogy nyilván megértések GRÓF ZITSI PÜSPÖKNEK fővebb érdemét, 's egyenlő szabású ditséretét, én kiváltképpen ezen egy tzikkelyben vetettem és helyheztettem, hogy mivel ISTENnél egyedül a' jó szántú kész akarat kedves az adományban, *Hilarem enim datorem diligit DEUS*. Mert 2. Cor. 9:7. jó kedvü adakozót szeret az ISTEN, ő szabad akaratja, 's szándéka szerént, *non ex tristitia, aut necessitate*, Ibid. nem komor kedvetlenségből, vagy erőszakos kételenségből, hanem *prout destinavit in corde suo*, a' mint eltekélllette szívében, önként-való Istenes indulatból nyitotta-fel erszényét, 's markát illy fáradhatatlan alamizsnálkodásra.

Sőt halljátok ügye-fogyott szegények mit hozok én elő a' ti vígasztalásokra: Olly ritka, olly hallatlan gondoskodással volt ez a' könyörületes Atya felöletek, 's hozátok, hogy mivel izibe, vagy későbben óhatatlanul következendő árvaságtokat mindég szemei előtt viselte, elé

vé kerefett, formált, és támasztott olly irgalmas Dajkákat, a' kik az ő válakozása után reátok szorgalmatos gondot viselnének; Erre oktatott Ő példájával mindeneket, erre különösen vezérlette egész Megyéjében a' Papi's Egyházi Személyeket, midőn őket szünet nélkül sürgette a' könyörületességre mindenféle Pásztori intésekkel, ösztönökkel, tanúságokkal, tudokra adván egyenes értelem-ben, hogy fokkal tekéltesebb Lelki Pásztor az, a' ki a' szegények táplálására életében adakozik, sem hogy a' ki kintset gyűjtöget a' Templomoknak hólta után való épületére.

Még sem mondtam - ki mindenestül árva szegények GRÓF ZITSI FERENTZNEK rólatok való Atyai szorgalmatosságát; nem de nem feleljetek, szörnyű menykötsapás lett volna most fejeteken annak hirtelen ki-múlása, a' kinek életéből vettétek tsak-nem a' lélekzetet-is, ha hogy jótéteményinek folyamatját élete fonalával egygyütt félben szakasztotta volna az halál, és úgy benneteket egy pillantásban végső inségre, 's gyámoltalanságra juttatott volna? Imé ezt a' gondot, hogy mindjárt fűhöz fához kapkodó éhen-halók ne lennétek, el-távoztatta tőletek az Ő előre vigyázott gondvifelése, midőn e' végre kész fedelmet hagyott, és halottas martalékjából tetemes részt, sommás költséget szabott, mellyel mind addig osztoznátok míg mások irgalmasága kebelében, Nékie mását nem tanálnátok. O! bizonynyal igaz Atyai gondvifelés! buzgó Pásztori szorgalmatosság. Elni meg - szünt, és meg-nem szünt

szünt jót tenni ; nyúgszik ma szánás nélkül koporsójában, és a' szegények között adakozni még sem nyúgszik.

De miért nem szünök én ditsérettel emlegetni azt a' bökezüséget, melly, ha vélekedésennek, 's gyanúságonak helyt, és hitelt adtak, egyedül okozta ezen keferves és véletlen kárvallásunkat? Tudni-illik láttatik nékem, mintha nyilván-való viaskodás, és vetekedés lett volna régolta FERENTZ PÜSPÖKÉRT a' mennyei Szentek, és földi Emberek között, és ezek ugyan minden igyekezettel, óhajtással, könyörgéssel azon voltak, hogy Őtet, mint szarándokságoknak Istápját magok között e' világi zsellérségben minél tovább, 's hosszabban lehetne marasztalnák ; amazok ellemenben minden módon csak azt kívánták, és sürgették, hogy ezen várt Vendégeket, sőt kedves Polgár-társokat mennél előbb fogadná az örök Hajlékokba ; és már úgy látszott, midőn PÜSPÖKÜNK-NEK végső nyavalyája az Ő ki-múlásának közelgető idejét jelengette, szinte nyertesek lettek volna a' Mennyeiek, ha csak az ügye-fogyott szegényeknek ferege, melly véle egygyütt haldoklani láttatott, esdeklő kezeit az Ég ellen ki-nem terjesztette volna. De tapasztaltuk azonnal fogadnátját a' könyörgésnek : *Exaudivit pauperes Dominus.* Meg-halgatta a' szegényeket az ÚR, és szerelmes Pásztorát az ő népének ép egészségre támasztotta. Látván azért a' Mennybéliek minő tekéntettel néznek az ISTEN' szemei a' szegényekre, hogy többé 's továbbá azoknak hat-

hathatós közben-vetések az ő kívánságokat ne hátráltatná, végtére ki-zsárolták, 's meg-nyerték, hogy mindeknek tudta, vagy sajdítása nélkül, hirtelen történne az élők közül ki-fzóllítatása. Úgy-is lett H. H. midön szinte Fő Páfztorunknak meg-tért egéfszégén mindnyájan örvendeznének, mikor tapsolva hálálkodnának egymás között, midön több Esztendökre nyújtandó életével magokat biztatnák, és így, midön e' féle fzmorú változsról ingyen sem álmognának, egy fzempillantásban, éppen alattomban, tellyességgel véletlenül . szabad légyen mondanom, orozva, és lopva ragadta - el Menny-Ország a Világtúl.

Ambár hogy mondhatom én illy tekéletes PÜSPÖKNEK ki-múlását véletlennek, ha nála az halál fo ha nem vólt váratlan? Járjátok-el bár, kérlek Uraim benne teket újjolag emlékezettel józan életének, mióltá tsak a jót a' gonofztúl meg-választhatta, minden ideit, vizsgáljátok-meg esmét jámbor erköltseinek tekéletességét, fo ha nem tágúlt ájtatofságát, naprúl napra öregbedett Papi, és Páfztori buzgóságát, az ISTEN' fzegényeihez félbehóltával sem fzakadott bökezüségét. Mind ezekbül vallyon mit tudhattok, mit tanulhattok egyebet? hanem, hogy Ő mindenkor fel-övedzett ágyékkal lesben állott, 's induló félben vólt az örökké-valóságra.

Bizonyára ez a' márvány-fedél alatt bóltozott Sír-ve rem, mellyet Ő fok esztendök előtt némelly nevezetes

Szentek példája szerént a' végre készített, hogy ki-múlása után nyugodalom hajléka, életében pedig az halálról, 's halandóságról álhatatos emlékeztetője lenne, ez a' Sír-verem mondom, mellyet naponként búzgó ájtatósággal gyakorlott, mellynél az örök esztendőkről való elmélkedésben szabott órákat térdén állva töltött, ha meg-főzlalna kérdésemre, azt vallaná, azt kétségtelenül el-hitetné, hogy bódogúlt Püspökünk GRÓF ZITSI FERENTZ maga halálát ébren várta, készen fogadta.

Tsupán tehát csak a' Ti könnyebbségekre különös Isteni Gondviselésből esett szomorú Papi, és Úri Rendek, hogy hirtelen, távul, és alattomban történt Töletek meg-válása; mert ugyan kérlek mi tévők lettetek volna, ha húzamos nyavalyában finlódni, ha az halállal tusakodni azt, a' kivel olly szoros szzeretettel, 's tisztelettel egygyesültetek, jelen láttatok volna? vagy ha végső hálalkodásit, 's bútsúzó szavait Kegyes Atyátoknak hallottatok volna? Nem de illy keserves látomány, 's hallo-más között nem már a' bánattul, hanem a' szív szakadástul kellett volna okkal tartanatok, holott most csak a' mi mindenképen el-kerülhetetlen vala, és minden embernek óhatatlan, egyedül az Ő halálát láttatlanba íratjátok.

Ennek pedig (: mi hafzna himezem, 's hámozom a' dolgot :) nints egyéb orvofsága, hanem hogy ISTENhez buzgó könyörgéssel folyamodván álhatatosan

(: vaj-

(: vajha foganatosan:) kérjétek, hogy ezen Györi Szent-
 egyháznak, 's Megyének olly tekéletes Fő Pásztorral
 vigasztalja-meg árvaságát, a' ki GRÓF ZITSI FERENTZ-
 NEK Püspöki méltóságával egygyütt tziperes példáját-is
 maga örökségére fordítsa. A' ki ISTENét, 's Teleba-
 rátját Ehez képest olly buzgón fzeresse, hogy magát, 's
 mindenét Annak Ditsőségére, Emennek hafznára alkal-
 maztassa. Egy szó, mint száz: A' ki egyenlö ér-
 demekkel tégye magát fzerelmessé az ISTEN-
 nél, kedvessé az Embe-
 reknél,

Á M E N.

